

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 23.4.2008
KOM(2008)213 v konečném znění

2008/0082 (COD)

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

**kterou se mění směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech
a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry a směrnice 2002/47/ES o dohodách
o finančním zajištění, pokud jde o propojené systémy a úvěrové pohledávky**

[SEC(2008)491]

[SEC(2008)492]

(předložena Komisí)

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. SOUVISLOSTI NÁVRHU

1.1. Odůvodnění a cíle návrhu

Hlavním cílem návrhu je uvést směrnici o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry (dále jen „směrnice o neodvolatelnosti zúčtování“) a směrnici o dohodách o finančním zajištění (dále jen „směrnice o zajištění“) do souladu s nejnovějším vývojem trhu a právních předpisů. Toho je za prvé dosaženo rozšířením ochrany směrnice o neodvolatelnosti zúčtování na noční zúčtování a zúčtování mezi propojenými systémy, jelikož podle směrnice 2004/39/ES o trzích finančních nástrojů¹ a Evropského kodexu chování v oblasti zúčtování a vypořádání (dále jen „kodex“) se očekává, že systémy budou rostoucí měrou propojené a interoperabilní. Za druhé je toho dosaženo rozšířením rozsahu ochrany, kterou poskytují obě směrnice, tak, aby zahrnovala nové druhy aktiv (například úvěrové pohledávky způsobilé pro zajištění úvěrových operací centrálních bank) v zájmu usnadnění jejich používání v celém Společenství. Tento návrh má rovněž zavést řadu zjednodušení a vysvětlení s cílem usnadnit uplatňování směrnice o zajištění a směrnice o neodvolatelnosti zúčtování.

Dalším argumentem na podporu návrhu jsou nedávné (a dosud přetrvávající) finanční otřesy, jelikož řešení, která tento návrh předkládá, by významně přispěla k posílení nástrojů k řízení nestability a otřesů na finančních trzích. Například vytvoření harmonizovaného právního rámce pro používání úvěrových pohledávek jako zajištění v přeshraničních operacích by pomohlo zvýšit likviditu trhu, která byla v posledních měsících vážně zasažena. Zajištění řádného fungování systémů vypořádání na rychle se vyvíjejících trzích je nezbytné pro stabilitu finančních trhů, a v době otřesů na trzích o to více.

1.2. Obecné souvislosti

V posledních letech se pro neustále rostoucí zajišťovací operace na finančních trzích staly důležitým zdrojem nové druhy aktiv, například bankovní půjčky nebo „úvěrové pohledávky“. V srpnu 2004 Rada guvernérů Evropské centrální banky rozhodla o zavedení úvěrových pohledávek jako způsobilého typu zajištění pro úvěrové operace Eurosystemu s účinností ode dne 1. ledna 2007. Některé členské státy, například Francie, Německo, Španělsko, Rakousko a Nizozemsko, však již úvěrové pohledávky uznávají, ačkoliv na základě různých právních režimů. V zájmu vytvoření rovných podmínek pro centrální banky a na podporu přeshraničního používání zajištění je nutno harmonizovat příslušný právní rámec².

Dalším důležitým vývojem na finančních trzích je rostoucí počet propojení mezi systémy. Očekává se, že tato tendence bude pokračovat, a případně se bude dokonce zrychlovat v důsledku zavedení kodexu přijatého poskytovateli služeb ústřední tržní

¹ Úř. věst. L ...

² Směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění, Úř. věst. L 168, 27.6.2002, s. 43, a směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování, Úř. věst. L 166, 11.6.1998, s. 45.

infrastruktury dne 7. listopadu 2006³. Cílem kodexu je zvýšit účinnost evropských systémů zúčtování a vypořádání tím, že se možnost výběru pro uživatele zakotvená v člancích 34 a 46 směrnice o trzích finančních nástrojů stane skutečnou alternativou, nikoli jen teoretickou možností. Obecné zásady obsažené v kapitole IV kodexu a podrobná pravidla uvedená v pokynu k přístupu a interoperabilitě⁴ předloženém poskytovateli infrastrukturních služeb v červnu 2007 umožní, aby si uživatelé mohli vybrat poskytovatele služeb, tím, že pro systémy bude snazší vytvářet vazby, tj. získat přístup k systémům na zahraničních trzích a být s těmito systémy interoperabilní. Aby bylo zajištěno prosazení cílů směrnice o neodvolatelnosti zúčtování v této nové situaci, návrh tuto směrnici přizpůsobuje novému trhu, který je charakterizován vyšším počtem vazeb.

1.3. Soulad s ostatními politikami a cíli Unie

Hlavními nástroji Společenství v oblasti finančního zajištění, zúčtování a vypořádání jsou směrnice o neodvolatelnosti zajištění a směrnice o dohodách o finančním zajištění. Navrhované změny jsou v souladu s ustanoveními obsaženými ve směrnici o trzích finančních nástrojů a do jisté míry se zvláštními zásadami týkajícími se ukazatelů kapitálové přiměřenosti ve směrnici o kapitálových požadavcích 2006/48/ES a 2006/49/ES⁵. S dohodami o zajištění rovněž souvisejí některá ustanovení směrnice 2001/24/ES⁶ o likvidaci úvěrových institucí a nařízení č. 1346/2000⁷ o úpadkovém řízení.

Neexistuje však rámec zahrnující celou EU, pokud jde o nakládání s úroky z cenných papírů držených zprostředkovateli. Komise uznala, že to v přeshraničních operacích může představovat potenciální právní riziko, a v lednu 2005 zřídila skupinu pro právní jistotu, která má vydat doporučení, pokud jde o vhodný právní rámec. Závěrečná zpráva skupiny má být předložena do konce roku 2008 a bude doplňovat směrnici o dohodách o finančním zajištění a směrnici o neodvolatelnosti zúčtování a změny, jež se uvádějí v tomto návrhu. Na mezinárodní úrovni hodlá UNIDROIT (Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva) svolat v září 2008 diplomatickou konferenci s cílem dojednat úmluvu o hmotných pravidlech týkajících se cenných papírů ve zprostředkovaném držení. Ustanovení v předloze úmluvy jsou částečně vytvořena podle směrnice o dohodách o finančním zajištění a směrnice o neodvolatelnosti zúčtování a v budoucnu by neměla vést k problémům v souvislosti s neslučitelností.

Ustanovení týkající se úvěrových pohledávek nemají mimoto zasahovat do práv spotřebitelů, a zejména práv na základě nedávno schválené směrnice o spotřebitelském úvěru [...]. Oblast působnosti tohoto návrhu je omezena na úvěrové pohledávky, které jsou způsobilé pro zajištění úvěrových operací centrálních bank, což v zásadě vylučuje úvěrové pohledávky jednotlivých spotřebitelů. Například podle kritérií způsobilosti používaných Eurosystémem

³ Kodex chování je k dispozici na internetových stránkách Evropské komise na adrese: http://ec.europa.eu/internal_market/financial-markets/docs/code/code_en.pdf.

⁴ Pokyn je zveřejněn na internetových stránkách Komise na adrese: http://ec.europa.eu/internal_market/financial-markets/docs/code/guideline_en.pdf.

⁵ Úř. věst. L ...

⁶ Úř. věst. L ...

⁷ Úř. věst. L ...

dlužníci nebo ručitelé náležejí buď do veřejného sektoru, nebo se jedná o nefinanční nebo mezinárodní/nadnárodní instituce. Prahová hodnota pro všechny domácí operace bude od roku 2012 stanovena na 500 000 EUR, zatímco horní mez pro smlouvy o spotřebitelském úvěru má být podle očekávání v rozmezí od 50 000 EUR do 100 000 EUR. S ohledem na několik málo případů, které se mohou týkat úvěrových pohledávek spotřebitelů, čemuž (jak se v současnosti zdá) tak není, pokud jde o Eurosystem, je doplněno zvláštní ustanovení, které upřednostňuje směrnici o spotřebitelském úvěru.

2. KONZULTACE ZÚČASTNĚNÝCH STRAN

2.1. Konzultace zúčastněných stran

Na základě odpovědí na dotazník určený členským státům Komise přijala dne 15. prosince 2005 hodnotící zprávu o uplatňování a provedení směrnice o neodvolatelnosti zúčtování⁸. Zpráva zjistila, že obecně směrnice o neodvolatelnosti zúčtování funguje dobře, vyzdvihla však rovněž deset záležitostí týkajících se uplatňování a provedení, které si zasluhují další analýzu. Na základě reakcí členských států a Evropské centrální banky Komise rovněž vyzvala dotčené odvětví, spotřebitele a ostatní zúčastněné strany, aby předložili své názory. Do 30. června 2006 bylo obdrženo sedm dalších reakcí.

Za účelem vypracování hodnotící zprávy týkající se směrnice o dohodách o finančním zajištění ze dne 20. prosince 2006⁹ Komise členské státy, Evropskou centrální banku a členské státy EHP na počátku roku 2006 požádala, aby odpověděly na dotazník o provedení a uplatňování této směrnice. Méně rozsáhlý dotazník byl vypracován pro soukromý sektor. Kromě reakcí členských států a ECB Komise obdržela 27 odpovědí přímo od širokého spektra hlavních účastníků a organizací na finančním trhu. Zpráva týkající se směrnice o zajištění obsahovala podobný závěr, že směrnice funguje dobře, a navrhla rozšířit její oblast působnosti o úvěrové pohledávky. Informace o obou směrnících, konzultace a zprávy jsou zveřejněny na internetových stránkách GR MARKT¹⁰.

Obě zprávy byly posléze podrobně projednány s členskými státy a ECB v Evropském výboru pro cenné papíry (ESC) a s odvětvím v různých skupinách zúčastněných stran (např. CESAME¹¹). Byla rovněž spuštěna činnost pracovní skupiny s ECB a národními centrálními bankami, aby uvažila legislativní změny ve vztahu k úvěrovým pohledávkám.

3. POSOUZENÍ DOPADŮ

Komise provedla posouzení dopadů¹² různých možností, jež by měly usnadnit používání úvěrových pohledávek jako zajištění, aby byla zaručena stabilita systémů

⁸ KOM(2005) 657.

⁹ KOM (2006) 833.

¹⁰ http://europa.eu.int/comm/internal_market/financial-markets.

¹¹ Poradní a monitorovací skupina odborníků pro zúčtování a vyrovnání.

¹² Viz připojená příloha.

vypořádání a aby se zvýšila právní jistota. Komise se domnívá, že nejlogičtější a nejúčinnějším způsobem dosažení těchto cílů je změna těchto směrnic jinou pozměňovací směrnicí.

4. PRÁVNÍ STRÁNKA NÁVRHU

4.1. Právní základ

Právní základ návrhu na změnu směrnice 1998/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování a směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění je stejný jako právní základ obou směrnic, které mají být změněny, tedy článek 95 Smlouvy.

4.2. Zásada subsidiarity

Podle této zásady by mělo být přijato legislativní opatření na úrovni Společenství pouze tehdy, pokud plánovaných cílů nemohou dostatečně dosáhnout samotné členské státy. Směrnice o neodvolatelnosti zúčtování již prokázala význam omezení systémového rizika spočívajícího v těchto systémech prostřednictvím společných pravidel.

Co se týká směrnice o zajištění, navrhované změny nezasahují do rozhodnutí jednotlivých členských států, zda povolí, či nepovolí úvěrové pohledávky jako zajištění; toto rozhodnutí je ponecháno zcela na členských státech. Návrh pouze zajišťuje pro úvěrové pohledávky používané jako zajištění stejnou úroveň ochrany, jaké požívají jiné druhy finančního zajištění. Uplatňováním harmonizovaného souboru pravidel na úvěrové pohledávky používané jako zajištění mimoto usnadňuje jejich využití v přeshraničních operacích.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je návrh v souladu se zásadou subsidiarity.

4.3. Zásada proporcionality

Návrh je v souladu se zásadou proporcionality, jelikož je výslovně omezen na změny nezbytné pro přeshraniční používání úvěrových pohledávek jako zajištění, interoperabilitu systémů a některá menší opatření ke zjednodušení.

4.4. Zjednodušení a vysvětlení

Návrh do obou směrnic zavádí určité užitečné prvky ke zjednodušení a vysvětlení. Návrh má například usnadnit používání úvěrových pohledávek jako zajištění tím, že navrhuje snadný režim, jímž se doloží poskytnutí úvěrových pohledávek jako zajištění, namísto zdlouhavého (a tudíž nákladného) postupu, jehož prostřednictvím by se požadovalo doložení každé jednotlivé úvěrové pohledávky. Návrh rovněž předpokládá zrušení nevyužitého ustanovení o možné výjimce v čl. 4 odst. 3 směrnice o zajištění a má odstranit zastaralé odkazy v obou směrnicích. Co se týká směrnice o neodvolatelnosti zúčtování, objasnění jejích ustanovení zjednoduší uplatňování této směrnice. Návrh například objasňuje osobní působnost směrnice o neodvolatelnosti zúčtování tím, že do článku 2 jednoznačně zahrnuje instituce elektronických peněz.

4.5. Volba nástrojů

Navrhovaným nástrojem je směrnice, jelikož účelem opatření je změna dvou stávajících směrnic. Požadovaného právního účinku lze dosáhnout pouze tímto nástrojem.

5. ROZPOČTOVÉ DŮSLEDKY

Návrh nemá žádné důsledky pro rozpočet Společenství a nejsou nutné žádné další lidské a administrativní zdroje.

6. PŘIPOMÍNKY K JEDNOTLIVÝM ČLÁNKŮM NÁVRHU

Tento návrh změny směrnice se týká především ustanovení o úvěrových pohledávkách. Kromě technických změn má rovněž rozšířit výhody směrnice o neodvolatelnosti zúčtování na systémy, které rostoucí měrou fungují na přeshraničním základě.

6.1. Článek 1: Změny směrnice o neodvolatelnosti zúčtování

6.1.1. Článek 1 směrnice o neodvolatelnosti zúčtování

V písmenu a) je zkratka „ECU“ nahrazena zkratkou „EUR“ a písmeno c) nyní obsahuje odkaz na Evropskou centrální banku, aby byly zahrnuty rovněž její příslušné operace.

6.1.2. Článek 2 směrnice o neodvolatelnosti zúčtování

Písmeno b) obsahuje několik odkazů na směrnice Společenství, které zastaraly a byly nahrazeny jinými směrnicemi. Změny navrhované v tomto písmenu jsou především redakční, zahrnují však rovněž dvě podstatné změny.

Za prvé je objasněno postavení institucí elektronických peněz. Jak je vyzdviženo v hodnocení Komise, v minulosti existovaly odlišné výklady členských států, pokud jde o to, zda považovat instituce elektronických peněz za úvěrové instituce. Nahrazením odkazu na směrnici 77/780/EHS v čl. 2 písm. b) odkazem na čl. 4 bod 1 směrnice 2006/48/ES (konsolidované přepracované znění, které nahradilo směrnicí z roku 1977) je nyní objasněno, že instituce elektronických peněz spadají do oblasti působnosti této směrnice.

Kodex uvádí řadu způsobů, jak mohou být systémy navzájem propojeny. Pro směrnicí o neodvolatelnosti zúčtování jsou důležité tři z nich: standardní přístup, upravený přístup a interoperabilita. Jelikož v současnosti nemůže být „systém“ účastníkem, na systémy, které jsou propojeny prostřednictvím přístupu, tj. jeden systém je účastníkem druhého, se směrnice o neodvolatelnosti zúčtování nevztahuje. To je problematické, jelikož potřeba tohoto přístupu bude pravděpodobně běžnější nejen v důsledku kodexu, nýbrž rovněž směrnice o trzích finančních nástrojů. V souladu s tím se mění písmeno f) tak, aby se účastníkem mohl stát rovněž systém.

Písmeno g) vymezuje pojem „nepřímý účastník“. Směrnice o neodvolatelnosti zúčtování umožňuje, aby členské státy rozšířily ochranu směrnice o neodvolatelnosti zúčtování na nepřímé účastníky, tj. považovaly nepřímého účastníka za účastníka, pokud se domnívají, že to je oprávněné z hlediska systémového rizika. Tato možnost se však vztahuje pouze na úvěrové instituce účastnící se v platebních systémech. Ostatní – například ústřední protistrany, zúčtovatelé (včetně zúčtovatele jiného systému) nebo clearingové instituce – nelze považovat za účastníky. Mimoto se možnost považovat nepřímého účastníka za účastníka nevztahuje na systémy vypořádání. Pro tuto diskriminaci neexistuje žádný zjevný důvod, návrh proto rozšiřuje definici nepřímých účastníků.

Písmeno h) je pouhou technickou aktualizací, která nahrazuje odkaz na směrnici o investičních službách odkazem na směrnici o trzích finančních nástrojů.

Písmeno m) zavádí výslovný odkaz na úvěrové pohledávky způsobilé pro zajištění úvěrových operací Eurosystemu ve smyslu definice „zajištění“ s cílem zamezit možné nejistotě nebo rozdílu v uplatňování v jednotlivých členských státech.

S cílem přizpůsobit směrnici o neodvolatelnosti zúčtování pravděpodobnému nárůstu vazeb k zajištění interoperability vyplývajících ze směrnice o trzích finančních nástrojů a kodexu chování nebo mnohostrannému platebnímu systému, například TARGET2, zavádí písmeno n) (nové) definici interoperabilního systému, aby byly zahrnuty případy, kdy jsou systémy (ať už platební systémy, systémy pro vypořádání obchodů s cennými papíry, clearingové instituce nebo ústřední protistrany) propojeny k zajištění interoperability s cílem usnadnit napříč systémy zúčtování, vypořádání a dohody o dodání proti zaplacení.

Písmeno o) (nové) zavádí definici provozovatele systému, aby bylo zřejmé, kdo je pověřen chodem systému, a kdo tudíž nese právní odpovědnost za jeho fungování.

6.1.3. *Článek 3 směrnice o neodvolatelnosti zúčtování*

Odstavec 1: Je zavedena změna k odstranění nejistoty ohledně postavení služeb nočního zúčtování. Od doby přijetí směrnice o neodvolatelnosti zúčtování stále více systémů zavedlo obchodní dny, které začínají ihned po uzavření obchodního dne T-1. Tyto systémy poskytují služby nočního zúčtování určené zejména k provádění hromadných a maloobchodních operací. V současnosti není jisté, zda směrnice o neodvolatelnosti zúčtování plně chrání noční zúčtování, jelikož se vztahuje pouze na převodní příkazy, které jsou provedeny též kalendářní den („den zahájení úpadekového řízení“). Striktní výklad směrnice o neodvolatelnosti zúčtování by mohl znamenat, že převodní příkazy, které vstoupí do systému dne T-1, jsou chráněny pouze tehdy, je-li dávkové zpracování dokončeno před půlnocí, zatímco takovýto příkaz v dávce zpracované po půlnoci chráněn není. To by ponechalo značný počet příkazů mimo oblast působnosti směrnice, navrhuje se proto nahradit „den“ odkazem na „obchodní den, jak je stanoven pravidly systému“.

Dále je vložen odkaz na „provozovatele systému“ s cílem objasnit, kdo odpovídá za to, být si vědom zahájení úpadekového řízení (zúčtovatel, ústřední protistrana nebo clearingová instituce).

Odstavec 4 (nový): S cílem aktualizovat směrnici o neodvolatelnosti zúčtování s ohledem na vazby k zajištění interoperability, které se mohou objevit v důsledku kodexu, má tento odstavec objasnit okamžik vstupu v případě interoperabilních systémů. Není-li zcela jasné, kterým systémem jsou dána směrodatná pravidla, může interoperabilita vystavit účastníky jednoho systému či dokonce systém samotný vedlejším účinkům prodlení v jiném systému, s nímž je tento systém interoperabilní. Takto nedostatečně jasná směrodatnost pravidel se stává stále větším problémem, jelikož systémy rostoucí měrou vyžadují vzájemnou interoperabilitu (podporovanou směrnicí o trzích finančních nástrojů a kodexem).

6.1.4. *Článek 5 směrnice o neodvolatelnosti zúčtování*

Tak jako v případě „okamžiku vstupu“ se navrhuje ujasnit, že v případě interoperabilních systémů nejsou pravidla týkající se okamžiku odvolání jednoho systému ovlivněna pravidly ostatních systémů, s nimiž je tento systém interoperabilní.

6.1.5. *Článek 9 směrnice o neodvolatelnosti zúčtování*

Mnoho systémů funguje na základě mechanismů zajištění, kdy účastníci poskytnou (často automaticky) zajištění systému nebo kdy je vytvořena skupina zajištění, aby bylo zaručeno vypořádání v případě úpadku. V rámci interoperability není takovéto poskytnutí zajištění stávajícím zněním směrnice o neodvolatelnosti zúčtování výslovně chráněno. Proto se navrhuje, aby byl v odstavci 1 doplněn odkaz na systém.

Dále je zrušeno slovo „budoucí“, které se dvakrát objevuje ve vztahu k Evropské centrální bance.

6.1.6. *Článek 10 směrnice o neodvolatelnosti zúčtování*

Na základě navrhovaných změn čl. 2 písm. o) a čl. 3 odst. 1) se navrhuje, aby při oznamování systémů Komisi členské státy uváděly rovněž provozovatele systému. Tato povinnost by se vztahovala na stávající i budoucí systémy.

6.2. **Článek 2: Změny směrnice o dohodách o finančním zajištění („směrnice o zajištění“)**

6.2.1. *Článek 1 směrnice o zajištění „Předmět a oblast působnosti“*

Čl. 1 odst. 2 obsahuje řadu odkazů na směrnice Společenství, které zastaraly a byly nahrazeny jinými směrnicemi. Změny navrhované pro tento odstavec jsou pouhými technickými aktualizacemi.

Čl. 1 odst. 4 písm. a): Finanční zajištění, která má být poskytnuta, se musí skládat z hotovosti nebo z finančních nástrojů. Při provedení směrnice o zajištění zahrnuly tři členské státy – Česká republika, Francie a Švédsko – na seznam aktiv, která mohou podle směrnice o zajištění sloužit jako zajištění, zvláštní druhy pohledávek, například úvěrové nebo jiné pohledávky. Zavedením této směrnice budou úvěrové pohledávky způsobilé pro zajištění úvěrových operací centrálních bank přidány jako třetí kategorie pro celé Společenství.

Odstavec 5: je popsán rozdílný postup, jak dokládat poskytnutí úvěrových pohledávek jako zajištění. Zavedené způsoby dokládání týkající se poskytování zaknihovaných cenných papírů nebo hotovosti jako zajištění nejsou přiměřené, jsou-li uplatňovány na úvěrové pohledávky. Vzhledem k poměrně rozdílným postupům a zájmu finančních trhů mít jednoduché postupy, které fungují bezproblémově, musí postačovat zařazení na seznam pohledávek předaný příjemci zajištění, aniž by byly upřesněny podrobnosti o využití poskytnutých úvěrových pohledávek jako zajištění nebo o způsobech identifikace. Tento seznam může být předložen písemně či z právního hlediska rovnocenným způsobem, včetně elektronických prostředků, jelikož některé národní centrální banky používají elektronické seznamy.

Odstavec 6: Na rozdíl od hotovosti nebo finančních nástrojů nejsou úvěrové pohledávky zastupitelné. Proto příjemce zajištění, který uplatní uživatelské právo, nemůže na konci operace vrátit poskytovateli zajištění rovnocenné zajištění. Bylo by proto vhodné objasnit, že uživatelské právo stanovené v článku 5 se na úvěrové pohledávky nevztahuje.

6.2.2. Článek 2 směrnice o zajištění „Definice“

Čl. 2 odst. 1 písm. b): v definici „dohody o finančním zajištění s převedením vlastnického práva“ se vkládají slova „nebo plný nárok na“ s cílem rozlišit mezi vlastnictvím hotovosti nebo finančních nástrojů na straně jedné a „nárokem“ na úvěrové pohledávky na straně druhé.

Čl. 2 odst. 1) písm. o): Definice úvěrové pohledávky

Doplňuje se nový čl. 2 odst. 1 písm. o) k vymezení pojmu „úvěrové pohledávky“. Ten navrhuje obecnou definici úvěrových pohledávek s přihlédnutím k tomu, že úvěrové pohledávky mohou mít v jednotlivých právních řádech a na jednotlivých trzích EU různé vlastnosti.

Čl. 2 odst. 2: Tento odstavec objasňuje, že v případě úvěrových pohledávek nesmí být poskytnutím zajištění příjemci zajištění dotčena nejen samotná pohledávka, nýbrž rovněž možnost inkasovat výnosy z této pohledávky až do dalšího oznámení.

6.2.3. Článek 3 směrnice o zajištění „Formální požadavky“

Jednou z překážek účinného využívání úvěrových pohledávek je požadavek, aby vytvoření, platnost nebo důkazní přípustnost jejich poskytnutí jako finančního zajištění na základě dohody o finančním zajištění závisely na vykonání formálního aktu (např. registrace nebo předběžné informování dlužníka o poskytnutí úvěrové pohledávky jako zajištění). Rada členských států (např. Finsko, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a Slovinsko) vyžadují předběžné oznámení a jiné členské státy (např. Rakousko, Belgie, Řecko, Španělsko a Slovinsko) mají systém registrace. Jiné členské státy (např. Francie, Německo, Portugalsko a Spojené království) nevyužívají žádnou z těchto možností.

Čl. 3 odst. 1 (nová věta) má zajistit, aby to, že úvěrové pohledávky nebyly registrovány nebo že dlužník nebyl informován, nemohlo způsobit neplatnost jejich využití. To neznamená, že by registrace nebo informování dlužníka měly být jako

takové zakázány; záměrem je spíše vyloučit nebezpečí neplatnosti z tohoto důvodu. V některých právních řádech může být považováno za přínosné zachovat požadavky na registraci a informování pro jiné účely než platnost operace (například možnost podat námitky).

Čl. 3 odst. 3 se zabývá dalšími dvěmi záležitostmi, jež mají usnadnit používání úvěrových pohledávek jako zajištění. První záležitost se týká možnosti provést započtení ze strany dlužníka úvěrové pohledávky poskytnuté jako zajištění. Tato možnost by v některých právních řádech mohla ohrozit postavení příjemců zajištění, jelikož zajištění jako takové může zaniknout, pokud dlužník uplatní své právo na započtení vůči věřitelům úvěrové pohledávky a vůči osobám, jimž věřitelé postoupili, zastavili nebo jinak uvolnili úvěrovou pohledávku jako zajištění. Proto se navrhuje, že by dlužníci měli mít možnost (pokud si to přejí) vzdát se platně svého práva na započtení vůči těmto osobám formou dohody (a tento souhlas by měl mít přednost před případnými protichůdnými ustanoveními vnitrostátního práva).

Druhá záležitost se týká bankovního tajemství. V některých právních řádech by poskytnutí údajů o dlužníkovi a o úvěrové pohledávce příjemci zajištění ze strany původní věřitelské banky mohlo porušit omezení týkající se bankovního tajemství. Proto se protistrany budou zdráhat poskytnout úvěrové pohledávky jako zajištění, nebo příjemci zajištění nebudou moci získat dostatečné informace o úvěrové pohledávce nebo o dlužníkovi. Dlužníci by měli mít opět možnost vzdát se formou dohody platně svých práv souvisejících s bankovním tajemstvím vůči věřiteli za účelem využití úvěrové pohledávky.

Výše uvedená ustanovení by se neměla nijak dotknout práv jednotlivých spotřebitelů, jak jsou uvedena v navrhované směrnici o spotřebitelském úvěru. Z důvodů ochrany spotřebitele tato směrnice stanoví, že v případě postoupení práv věřitele třetí straně je spotřebitel oprávněn uplatňovat vůči nabyvateli práva jakoukoli obranu, jakou by mohl uplatnit vůči původnímu věřiteli, včetně započtení. Spotřebitel musí být mimoto informován o postoupení s výjimkou případu, kdy věřitel nadále spravuje úvěr ve vztahu k spotřebiteli. Spotřebiteli nepřísluší vzdát se práv, která mu přiznává navrhovaná směrnice. V zájmu zachování této úrovně ochrany spotřebitele, včetně případů, kdy jsou způsobilým zajištěním úvěrové smlouvy, není budoucí směrnice o spotřebitelském úvěru těmito ustanoveními dotčena.

6.2.4. Článek 4 směrnice o zajištění „Vymáhání dohod o finančním zajištění“

Čl. 4 odst. 3 „přivlastnění“: Toto ustanovení umožňovalo některým členským státům nepovolit příjemcům zajištění přivlastnění. Přivlastnění v zásadě znamená, že si příjemce zajištění může (za určitých podmínek) v případě vymáhání ponechat aktiva jako vlastní majetek namísto jejich prodeje. Této možnosti však nevyužil žádný členský stát. Všechny členské státy proto nyní v případě vymáhání uznávají přivlastnění ze strany příjemce zajištění. Čl. 4 odst. 3 se proto fakticky nepoužívá a byl zrušen v zájmu zjednodušení.

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

kterou se mění směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry a směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění, pokud jde o propojené systémy a úvěrové pohledávky

(Text s významem pro EHP)

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 95 této Smlouvy,

s ohledem na návrh Komise¹³,

s ohledem na stanovisko Evropské centrální banky¹⁴,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru¹⁵,

v souladu s postupem stanoveným v článku 251 Smlouvy¹⁶,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry¹⁷ zavedla režim, v jehož rámci je zajištěna neodvolatelnost převodních příkazů a vzájemného započtení, jakož i vynutitelnost zajištění s ohledem na domácí i zahraniční účastníky.
- (2) Hodnotící zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě týkající se směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování¹⁸ obsahovala závěr, že obecně směrnice 98/26/ES funguje dobře. Tato zpráva zdůraznila, že v oblasti platebních systémů a systémů vypořádání obchodů s cennými papíry mohou být projednávány některé důležité změny, a rovněž dospěla k závěru, že je nutno směrnicí 98/26/ES vyjasnit a zjednodušit.
- (3) Hlavní změnou však je rostoucí počet propojení mezi systémy, které v době vypracování směrnice 98/26/ES fungovaly téměř výhradně vnitrostátně a nezávisle.

¹³ Úř. věst. C [...], [...], s. [...].

¹⁴ Úř. věst. C [...], [...], s. [...].

¹⁵ Úř. věst. C [...], [...], s. [...].

¹⁶ Úř. věst. C [...], [...], s. [...].

¹⁷ Úř. věst. L 166, 11.6.1998, s. 45.

¹⁸ KOM (2005) 657 v konečném znění/2, 4.7.2006.

Tato změna je jedním z důsledků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice 93/22/EHS¹⁹ a Evropského kodexu chování v oblasti zúčtování a vypořádání²⁰. S cílem přizpůsobit se tomuto vývoji by pojem interoperabilní systém a odpovědnost provozovatelů systémů měly být vyjasněny.

- (4) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/47/ES ze dne 6. června 2002 o dohodách o finančním zajištění²¹ vytvořila jednotný právní rámec Společenství pro (přeshraniční) používání finančního zajištění a zrušila většinu formálních požadavků tradičně kladených na dohody o zajištění.
- (5) Rada guvernérů Evropské centrální banky rozhodla o zavedení úvěrových pohledávek jako způsobilého typu zajištění pro úvěrové operace Eurosystemu s účinností ode dne 1. ledna 2007 a v zájmu zajištění co nejvyššího hospodářského dopadu Evropská centrální banka doporučila rozšířit právní rozsah směrnice 2002/47/ES. Hodnotící zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě týkající se směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění²² se touto otázkou zabývala a souhlasila se stanoviskem Evropské centrální banky. Využívání úvěrových pohledávek zvětší skupinu dostupného zajištění a harmonizace právních ustanovení ve směrnici 2002/47/ES by dále přispěla k rovným podmínkám pro úvěrové instituce ve všech členských státech. Pokud by se používání úvěrových pohledávek jako zajištění dále usnadnilo, přineslo by to prospěch rovněž spotřebitelům/dlužníkům, jelikož používání úvěrových pohledávek jako zajištění by vedlo k intenzivnější hospodářské soutěži a větší dostupnosti úvěrů.
- (6) V zájmu snazšího používání úvěrových pohledávek je důležité zrušit nebo zakázat jakákoli správní pravidla, například povinnosti týkající se oznamování a registrace, která by znemožnila postoupení úvěrových pohledávek. Stejně tak by v zájmu toho, aby nebylo ohroženo postavení příjemců zajištění, měli mít dlužníci možnost vzdát se platně svých práv na započtení vůči věřitelům. Stejně je zdůvodněna rovněž nutnost zavést pro dlužníka možnost vzdát se uplatňování pravidel týkajících se bankovního tajemství, jelikož v opačném případě nemusí mít příjemce zajištění dostatečné informace, aby mohl náležitě posoudit hodnotu úvěrových pohledávek. [Těmito ustanoveními není dotčena směrnice o spotřebitelském úvěru [.....].]
- (7) Členské státy nevyužily možnost stanovenou v čl. 4 odst. 3 směrnice 2002/47/ES nepovolit příjemci zajištění přivlastnění. Toto ustanovení by proto mělo být zrušeno.
- (8) Směrnice 98/26/ES a 2002/47/ES by proto měly být odpovídajícím způsobem změněny,

¹⁹ Úř. věst. L 149, 30.10.2004, s. 1. Směrnice naposledy pozměněná směrnicí 2007/44/ES (Úř. věst. L 247, 21.9.2007, s. 1).

²⁰ http://ec.europa.eu/internal_market/financial-markets/docs/code/code_en.pdf.

²¹ Úř. věst. L 168, 27.6.2002, s. 43.

²² KOM (2006) 833 v konečném znění, 20.12.2006.

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Článek 1

Změny směrnice 98/26/ES

Směrnice 98/26/ES se mění takto:

(1) Článek 1 se mění takto:

(a) v písmenu a) se zkratka „ECU“ nahrazuje zkratkou „EUR“.

(b) v písmenu c) se druhá odrážka nahrazuje tímto:

„– s operacemi centrálních bank členských států nebo Evropské centrální banky při plnění funkcí centrálních bank.“

(2) Článek 2 se mění takto:

(a) v písmenu b) se první a druhá odrážka nahrazují tímto:

„– úvěrová instituce, jak je vymezena v čl. 4 bodě 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES²³, včetně institucí vyjmenovaných v článku 2 uvedené směrnice,

– investiční podnik, jak je vymezen v čl. 4 odst. 1 bodě 1 směrnice 2004/39/ES²⁴, s výjimkou institucí vyjmenovaných v čl. 2 odst. 1 uvedené směrnice, nebo“

(b) v písmenu f) se slova

„„účastníkem“ rozumí instituce, ústřední protistrana, zúčtovatel nebo clearingová instituce.“

nahrazují tímto:

„„účastníkem“ rozumí instituce, ústřední protistrana, zúčtovatel, clearingová instituce nebo systém.“

(c) Písmeno g) se nahrazuje tímto:

„g) „nepřímým účastníkem“ rozumí instituce, ústřední protistrana, zúčtovatel, clearingová instituce nebo systém se smluvním vztahem k instituci účastnící se systému, který provádí převodní příkazy, přičemž tento vztah umožňuje nepřímému účastníkovi provádět převodní příkazy prostřednictvím systému;“

²³ Úř. věst. L 177, 30.6.2006, s. 1.

²⁴ Úř. věst. L 145, 30.4.2004, s. 1.

(d) Písmeno h) se nahrazuje tímto:

„h) „cennými papíry“ rozumějí veškeré nástroje uvedené v části C přílohy 1 směrnice 2004/39/ES;“

(e) Písmeno m) se nahrazuje tímto:

„(m) „zajištěním“ (kolaterálem) rozumějí veškerá realizovatelná aktiva, včetně úvěrových pohledávek způsobilých pro zajištění úvěrových operací centrálních bank, poskytnutá jako zástava (včetně peněžních prostředků poskytnutých do zástavy), dohoda o zpětném odkupu nebo podobná dohoda anebo jako jiné zajištění za účelem zajištění práv a závazků případně vznikajících v souvislosti se systémem, anebo realizovatelná aktiva poskytnutá centrálními bankami členských států nebo Evropskou centrální bankou;“

(f) Doplnují se nová písmena n) a o), která znějí:

„n) „interoperabilním systémem“ rozumí systém, který s jedním či několika systémy uzavře dohodu, na jejímž základě dojde k zavedení vzájemných řešení, a nikoli pouhému připojení ke stávající běžné nabídce služeb;

o) „provozovatelem systému“ rozumí subjekt odpovědný za každodenní provoz systému. Provozovatel systému může jednat rovněž jako zúčtovatel, ústřední protistrana nebo clearingová instituce.“

(3) Článek 3 se mění takto:

(a) Odstavec 1 se nahrazuje tímto:

„1. Převodní příkazy a vzájemné započtení jsou právně vymahatelné a jsou i v případě úpadekového řízení proti účastníkovi nebo interoperabilnímu systému závazné pro třetí osoby za předpokladu, že převodní příkazy byly vloženy do systému před okamžikem zahájení úpadekového řízení, jak je vymezeno v čl. 6 odst. 1.

Jsou-li výjimečně převodní příkazy vloženy do systému po okamžiku zahájení úpadekového řízení a provedeny v obchodním dnu, jak je stanoven pravidly systému, během něhož došlo k zahájení tohoto úpadekového řízení, jsou právně vymahatelné a závazné pro třetí osoby pouze tehdy, jestliže po provedení zúčtování může provozovatel systému doložit, že mu zahájení úpadekového řízení nebylo ani nemohlo být známo.“

(b) Doplnuje se nový odstavec 4, který zní:

„4. V případě interoperabilních systémů každý systém stanoví svá vlastní pravidla týkající se okamžiku vstupu do tohoto systému. Pravidla jednoho systému týkající se okamžiku vstupu nejsou dotčena pravidly ostatních systémů, s nimiž je tento systém interoperabilní.“

(4) V článku 5 se vkládá nový pododstavec, který zní:

„V případě interoperabilních systémů každý systém stanoví svá vlastní pravidla týkající se okamžiku odvolání v tomto systému. Pravidla jednoho systému týkající se

okamžiku odvolání nejsou dotčena pravidly ostatních systémů, s nimiž je tento systém interoperabilní.“

- (5) Čl. 9 odst. 1 se nahrazuje tímto:

„1. Práva systému nebo účastníka na zajištění poskytnuté v souvislosti se systémem a práva centrálních bank členských států nebo Evropské centrální banky na zajištění, které jim bylo poskytnuto, nejsou ovlivněna úpadkovým řízením proti účastníkovi ani proti protistraně centrálních bank členských států nebo Evropské centrální banky, kteří poskytli zajištění. Zajištění může být realizováno k uspokojení těchto práv.“

- (6) Článek 10 se nahrazuje tímto:

„Článek 10

Členské státy určí systémy a příslušné provozovatele systémů, kteří spadají do oblasti působnosti této směrnice, oznámí je Komisi a sdělí jí, které orgány byly určeny v souladu s čl. 6 odst. 2.

Provozovatel systému oznámí členskému státu, jehož právními předpisy se řídí, účastníky systému, včetně případných nepřímých účastníků, i jakékoli změny účastníků.“

Článek 2

Změny směrnice 2002/47/ES

Směrnice 2002/47/ES se mění takto:

- (1) Článek 1 se mění takto:

- (a) písmeno b) v odstavci 2 se nahrazuje tímto:

„b) centrální banka, Evropská centrální banka, Banka pro mezinárodní platby, mezinárodní rozvojová banka ve smyslu přílohy VI části 1 oddílu 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES²⁵, Mezinárodní měnový fond a Evropská investiční banka;“

- (b) v písmenu c) v odstavci 2 se body i) až iv) nahrazují tímto:

„i) úvěrových institucí ve smyslu článku 4 bodu 1 směrnice 2006/48/ES, včetně institucí, které jsou vyjmenovány v článku 2 uvedené směrnice;

ii) investičních podniků ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES²⁶;

iii) finančních institucí ve smyslu článku 4 bodu 5 směrnice 2006/48/ES;

²⁵ Úř. věst. L 177, 30.6.2006, s. 1.

²⁶ Úř. věst. L 145, 30.4.2004, s. 1.

iv) pojišťoven ve smyslu čl. 1 písm. a) směrnice Rady 92/49/EHS²⁷ a pojišťoven ve smyslu čl. 1 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/83/ES²⁸;

(c) V odstavci 4 se písmeno a) nahrazuje tímto:

„a) Finanční zajištění, které má být poskytnuto, se musí skládat z hotovosti, finančních nástrojů nebo z úvěrových pohledávek způsobilých pro zajištění úvěrových operací centrálních bank;“

(d) V odstavci 5 se za druhý pododstavec vkládá nová věta, která zní:

„V případě úvěrových pohledávek postačuje k doložení využití a identifikace pohledávky poskytnuté jako zajištění zařazení na seznam pohledávek předložený příjemci zajištění písemně nebo z právního hlediska rovnocenným způsobem, včetně elektronických prostředků.“

(e) Doplnuje se nový odstavec 6, který zní:

„6. Článek 5 se nevztahuje na úvěrové pohledávky.“

(2) Článek 2 se mění takto:

(a) Odstavec 1 se mění takto:

(i) Písmeno b) se nahrazuje tímto:

„b) „dohodou o finančním zajištění s převedením vlastnického práva“ rozumí dohoda, včetně dohod o zpětném odkupu, podle níž poskytovatel zajištění převádí plné vlastnické právo k finančnímu aktivu nebo plný nárok na toto finanční aktivum na příjemce zajištění za účelem zajištění nebo jiného krytí plnění příslušných finančních závazků;“

(ii) Doplnuje se nové písmeno o), které zní:

„o) „úvěrovými pohledávkami“ rozumějí peněžní pohledávky vyplývající z dohody, podle níž úvěrová instituce ve smyslu článku 4 bodu 1 směrnice 2006/48/ES, včetně institucí, které jsou vyjmenovány v článku 2 uvedené směrnice, poskytuje úvěr v podobě půjčky.“

(b) V odstavci 2 se druhá věta nahrazuje tímto:

„Poskytnutím finančního zajištění příjemci zajištění podle této směrnice není dotčeno právo poskytovatele zajištění na nahrazení či odebrání přebytečného finančního zajištění nebo v případě úvěrových pohledávek na inkaso výnosů z těchto pohledávek až do dalšího oznámení.“

²⁷ Úř. věst. L 228, 11.8.1992, s. 1.

²⁸ Úř. věst. L 345, 19.12.2002, s. 1.

(3) Článek 3 se mění takto:

(a) V odstavci 1 se doplňuje nový pododstavec, který zní:

„Jsou-li jako finanční zajištění poskytovány úvěrové pohledávky, nesmějí členské státy vyžadovat, aby vytvoření, platnost nebo důkazní přípustnost jejich poskytnutí jako finančního zajištění na základě dohody o finančním zajištění závisely na vykonání formálního aktu, například registrace nebo informování dlužníka o poskytnutí úvěrové pohledávky jako zajištění.“

(b) Doplnuje [Doplňují] se nový[nové] odstavce 3 [a 4], který zní [které znějí]:

„3. Členské státy zajistí, aby se dlužníci úvěrových pohledávek mohli písemně nebo z právního hlediska rovnocenným způsobem platně vzdát:

i) svých práv na započtení vůči věřitelům úvěrové pohledávky a vůči osobám, jimž věřitel postoupil, zastavil či jinak uvolnil úvěrovou pohledávku jako zajištění, a

ii) svých práv vyplývajících z pravidel bankovního tajemství, která by jinak věřiteli úvěrové pohledávky bránila nebo omezovala jeho možnost poskytnout informace o úvěrové pohledávce nebo o dlužníkovi pro účely použití úvěrové pohledávky jako zajištění.“

[4. Odstavci 1, 2 a 3 není dotčena směrnice o spotřebitelském úvěru .../xxx/ES.]

(4) Čl. 4 odst. 3 se zrušuje.

Článek 3

Provedení do vnitrostátních právních předpisů

1. Členské státy do 1. října 2009 přijmou a zveřejní právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí. Neprodleně sdělí Komisi jejich znění a srovnávací tabulku mezi těmito předpisy a touto směrnicí.

Použijí tyto předpisy ode dne 1. října 2010.

Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

2. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 4

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 5

Určení

Tato směrnice je určena členským státům.

V Bruselu dne

*Za Evropský parlament
předseda*

*Za Radu
předseda*